
Vergaderjaar 2022–2023

---

36 340

**Verslag van de commissie voor de Inlichtingen-
en Veiligheidsdiensten over haar
werkzaamheden in 2022**

Nr. 1

VERSLAG

Vastgesteld 29 maart 2023

De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten heeft de eer verslag uit te brengen over haar werkzaamheden in 2022.

De voorzitter van de commissie,
Hermans

1. Inleiding

De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (hierna: de CIVD of de commissie) is belast met de parlementaire controle op de geheime aspecten van het overheidsbeleid aangaande de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (hierna: de AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (hierna: de MIVD). Omdat de door de verantwoordelijke bewindspersonen aan de commissie verstrekte inlichtingen en stukken geheim zijn, vergadert de commissie in beslotenheid. De commissie acht het van belang zich tegenover de Kamer te verantwoorden voor de wijze waarop zij de haar door de Kamer toevertrouwde taak heeft uitgevoerd. Met dit jaarverslag beoogt de commissie een zo transparant mogelijk overzicht te geven van haar werkzaamheden in 2022.

Het jaarverslag gaat in op de taak en de grondslag van de commissie en geeft een korte toelichting op de verschillende (type) vergaderingen en activiteiten van de commissie, en de stukken die daar behandeld worden. Daarnaast komt de samenstelling en ondersteuning van de commissie aan bod, alsook de frequentie van de vergaderingen in 2022 en de opkomst. Tot slot geeft dit verslag een beknopt chronologisch overzicht van de in 2022 geagendeerde onderwerpen en (beleids)stukken die de commissie ontving en besprak. Vanwege het staatsgeheime karakter betreft dit geen uitputtende opsomming van de onderwerpen die in de commissie aan de orde zijn geweest.

2. Grondslag van de commissie

Het bestaan en de samenstelling van de commissie is geregeld in artikel 7.5 van het Reglement van Orde van de Tweede Kamer.

Uitgangspunt is dat het kabinet informatie over de AIVD en MIVD zoveel mogelijk openbaar aan de Tweede Kamer verstrekt. In de praktijk gebeurt dit respectievelijk aan de vaste commissies voor Binnenlandse Zaken en voor Defensie. Wanneer het belang van de staat zich tegen deze verstrekking verzet, biedt de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (hierna: de Wiv 2017) de mogelijkheid beide Kamers der Staten-Generaal vertrouwelijk te informeren.¹ In de Tweede Kamer gebeurt dit in de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Dit betekent dat deze commissie in principe alleen kennisneemt van staatsgeheime informatie. Verder bepaalt de Wiv dat de commissie op de hoogte dient te worden gebracht door de verantwoordelijke Ministers van (meldingen van) misstanden bij de AIVD en de MIVD, wanneer staatsgeheime gegevens daarin een rol spelen.² Sinds de invoering van de Wiv 2017 is dit nog niet voorgekomen.

3. Vergaderingen en activiteiten van de commissie

De commissie komt bijeen voor reguliere vergaderingen, extra vergaderingen, vergaderingen in besloten kring, technische briefings, gesprekken en werkbezoeken. Verslagen van commissie-activiteiten zijn staatsgeheim gerubriceerd.

---

¹ Zie met name artikel 12 en 113 Wiv 2017.

² *Kamerstuk*, 34 588, nr. 3, p. 186 (MvT).

Reguliere vergaderingen

In de reguliere vergaderingen worden (beleids)stukken van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: de Minister van BZK), de Minister van Defensie en de Minister van Justitie en Veiligheid (hierna: de Minister van J&V) over de AIVD, de MIVD en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (hierna: de NCTV) behandeld. Daarnaast worden gerubriceerde stukken van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (hierna: de CTIVD), van de Algemene Rekenkamer en van de Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (hierna: de TIB) besproken, inclusief de reacties van de betreffende Ministers hierop. Tot slot wordt de commissie schriftelijk en mondeling geïnformeerd over actualiteiten, en ontvangt de commissie presentaties over specifieke thema's of landen.

In de regel worden de reguliere vergaderingen bijgewoond door de betrokken Ministers (BZK, Defensie en J&V), de secretarissen-generaal van het Ministerie van BZK en van Defensie, de (plaatsvervangend) directeur-generaal van de AIVD (vergezeld door maximaal één AIVD-medewerker), de (plaatsvervangend) directeur van de MIVD (vergezeld door maximaal één MIVD-medewerker) en de (plaatsvervangend) NCTV (vergezeld door maximaal één NCTV-medewerker).

Extra vergaderingen

Extra vergaderingen worden ad hoc ingepland met de betrokken Minister(s), bijvoorbeeld naar aanleiding van een specifieke gebeurtenis.

Vergaderingen in besloten kring

Bij vergaderingen in besloten kring zijn alleen de commissieleden aanwezig. Deze vergaderingen zijn over het algemeen besluitvormend van aard. De commissie neemt bijvoorbeeld besluiten over haar jaarplanning, haar werkwijze, haar jaarverslag en specifieke onderwerpen die behandeld zijn in de reguliere vergaderingen. Daarnaast benut de commissie de vergaderingen in besloten kring om desgewenst de reguliere vergaderingen voor te bespreken. Tot slot beslist de commissie over de behandeling van brieven van derden, over verzoeken om inzage in het archief van de commissie (al dan niet in overleg met de AIVD, MIVD en/of NCTV) en over de ontvangst van buitenlandse delegaties.

Technische briefings

Bij technische briefings ontvangt de commissie een toelichting over (technische) aspecten van een bepaald thema of dossier. In de regel betreft dit thema's waar de commissie dieper op in wenst te gaan, omdat zij meer kennis van deze thematiek nodig acht voor haar controlerende taak. De briefings worden verzorgd door medewerkers van de AIVD, MIVD en/of NCTV. Bij briefings worden de commissieleden in de gelegenheid gesteld om technische en politiek neutrale vragen te stellen aan de sprekers.

Gesprekken

Naast de vergaderingen en technische briefings, voert de commissie gesprekken met de CTIVD, de Algemene Rekenkamer en de TIB. Dan spreekt de commissie onder andere over de geheime bijlagen bij toezichtsrapporten van de CTIVD, de gerubriceerde rapportages van de Algemene Rekenkamer en gerubriceerde stukken van de TIB.

Werkbezoeken

De commissie streeft ernaar jaarlijks enkele werkbezoeken af te leggen aan de AIVD, de MIVD en/of de NCTV. De commissie bepaalt aan welke thema's zij een werkbezoek wenst te wijden. Naast werkbezoeken in commissieverband hebben de commissieleden de mogelijkheid om op individuele basis een werkbezoek af te leggen.

4. Vergaderstukken van de commissie

Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de verschillende (beleids)stukken die de commissie bespreekt.

4.1 Begrotings- en verantwoordingsinformatie AIVD/MIVD

Zie de bijlage voor een weergave van de momenten waarop de onderstaande begrotings- en verantwoordingsstukken in de commissie worden behandeld.

Geïntegreerde Aanwijzing Inlichtingen- en Veiligheid

De Geïntegreerde Aanwijzing Inlichtingen en Veiligheid (hierna: de GA I&V) beschrijft de behoefte aan inlichtingen vanuit verschillende behoeftestellers. De Minister-President en de Ministers van BZK en Defensie stellen deze vast voor een periode van vier jaar, na overleg met de Ministers van J&V en Buitenlandse Zaken. De GA I&V wordt elk jaar geëvalueerd en indien gewenst aangepast. De GA I&V bestaat uit een openbaar deel dat gepubliceerd wordt in de Staatscourant, en een geheim deel. Het geheime deel, dat in de commissie besproken wordt, bevat de onderzoeksdoelstellingen voor de komende vier jaar en de werkverdeling tussen de AIVD en de MIVD. Tevens behandelt de commissie de staatsgeheime evaluaties van de GA I&V.

Begrotingsbrieven

Wanneer de Tweede Kamer in september de (openbare) begrotingen van het Ministerie van BZK en het Ministerie van Defensie ontvangt, ontvangt de commissie de (geheime) begrotingsbrieven voor de AIVD en de MIVD. Deze brieven gaan in op de geheime aspecten van de openbare begrotingen, met aandacht voor de uitsplitsing van het budget over de verschillende onderdelen van de AIVD en de MIVD, en de trends die voor de nationale veiligheid relevant zullen zijn in het aankomende jaar. In een grafische bijlage worden de cijfers voor beide diensten inzichtelijk gemaakt.

Jaarplannen

De Ministers van BZK en Defensie stellen mede op basis van de begrotingen en de GA I&V de jaarplannen op, voor respectievelijk de AIVD en de MIVD. De jaarplannen bevatten de onderzoeksplannen voor het komende jaar en de doelstellingen ten aanzien van organisatieontwikkelingen. Deze jaarplannen zijn vanwege hun inhoud staatsgeheim, maar worden op hoofdlijnen openbaar gemaakt en aan de Tweede Kamer aangeboden (aan de vaste commissies Binnenlandse Zaken en Defensie). De geheime jaarplannen worden in de CIVD besproken.

Voortgangsrapportages

De AIVD en de MIVD leveren drie keer per jaar een voortgangsrapportage aan, waarvan één het geheime jaarverslag is (zie hieronder). In de staatsgeheim gerubriceerde voortgangsrapportages leggen de AIVD en de MIVD verantwoording af over de voortgang van de operationele taakuitvoering (zoals vastgesteld in de jaarplannen) over de betreffende periode.

Jaarverslagen

De AIVD en de MIVD brengen jaarlijks vóór 1 mei gelijktijdig aan beide Kamers der Staten-Generaal een openbaar verslag uit van de wijze waarop de AIVD en de MIVD hun taken in het voorgaande kalenderjaar hebben verricht. Het verslag geeft volgens de Wiv 2017 in ieder geval volledig overzicht van de aandachtsgebieden waarop de dienst zijn activiteiten in het afgelopen jaar heeft gericht en in het lopende jaar zal richten.

In het openbare jaarverslag wordt geen melding gedaan van gegevens die zicht geven op: de middelen die de diensten inzetten in concrete gevallen, de geheime middelen die de diensten inzetten en het actuele kennisniveau van de diensten.³ Deze gegevens kunnen de Ministers vertrouwelijk meedelen aan een of beide Kamers der Staten-Generaal. In de praktijk betekent dit dat de Ministers van BZK en Defensie voor beide diensten een geheim jaarverslag aan de CIVD aanbieden.

4.2 Overige vergaderstukken

Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland

De commissie behandelt de staatsgeheime versie van het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (hierna: het DTN), dat wordt opgesteld door de NCTV. Het DTN is een periodieke analyse van radicalisering, extremisme en de terroristische dreiging tegen Nederland, en is gebaseerd op informatie van onder andere de AIVD en de MIVD. Het DTN verschijnt twee à drie keer per jaar. De vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid behandelt de openbare versie van het DTN.

Cybersecuritybeeld Nederland

De commissie behandelt ook de gerubriceerde versie van het Cybersecuritybeeld Nederland (hierna: het CSBN). De NCTV publiceert het CSBN één keer per jaar en geeft hiermee inzicht in de digitale dreiging, de belangen die daardoor kunnen worden aangetast, de weerbaarheid en de risico's op het gebied van cybersecurity. De focus ligt daarbij op de nationale veiligheid. Het komt tot stand in samenwerking met onder andere het Nationaal Cybersecurity Centrum (NCSC), de AIVD en de MIVD. De vaste Kamercommissie voor Digitale Zaken behandelt de openbare versie van het CSBN.

Inlichtingenbeeld Statelijke Dreigingen

De AIVD en MIVD stellen in principe eens in de vier jaar het Inlichtingenbeeld Statelijke Dreigingen op. Het vertegenwoordigt de gezamenlijke visie van de diensten over statelijke dreigingen tegen Nederlandse veiligheidsbelangen. De commissie behandelde het Inlichtingenbeeld voor het eerst in 2020. Het openbare Dreigingsbeeld Statelijke Actoren

---

³ Artikel 12 Wiv 2017.

van de AIVD, MIVD en NCTV wordt behandeld door de vaste Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken.

Actualiteitenbrieven

De commissie ontvangt van de Ministers van BZK en Defensie voor iedere reguliere vergadering een actualiteitenbrief over de AIVD en over de MIVD. Door middel van deze brieven stellen de AIVD en de MIVD de commissie op de hoogte van actuele gebeurtenissen of ontwikkelingen.

Ministerbrieven met aanvullende informatie

De commissie kan de verantwoordelijke Minister(s) verzoeken om aanvullende informatie over een specifiek onderwerp of onderzoek. Dit verzoek kunnen de verantwoordelijke Ministers mondeling of schriftelijk afdoen. Zij kunnen ook op eigen initiatief brieven sturen naar de commissie. Daarnaast komt het voor dat de Ministers openstaande toezeggingen afdoen per brief.⁴ Alle brieven van de Ministers gericht aan de commissie worden geagendeerd in reguliere vergaderingen.

Stukken van de CTIVD, TIB en Algemene Rekenkamer

Sommige stukken van de CTIVD, de TIB of de Algemene Rekenkamer zijn staatsgeheim gerubriceerd. Dit gaat bijvoorbeeld om staatsgeheime rapportages, staatsgeheime bijlagen bij openbare rapporten en staatsgeheime brieven. De commissie bespreekt dit type stukken op twee momenten:

- In een gesprek met de steller van het stuk: De CTIVD, de TIB of de Algemene Rekenkamer licht het stuk toe en beantwoordt eventuele vragen van de commissie. Deze gesprekken vinden plaats in afwezigheid van de Ministers en vertegenwoordigers van de AIVD, de MIVD en de NCTV.
- In een reguliere vergadering: De commissie bevraagt de verantwoordelijke Minister(s) over het stuk. Dit gebeurt in afwezigheid van de CTIVD, TIB of Algemene Rekenkamer.

Brieven van derden

Tot slot ontvangt de commissie brieven van burgers en instellingen met vragen, klachten of opmerkingen over de AIVD en de MIVD. De commissie besluit in de vergadering in besloten kring wat er met deze brieven moet gebeuren.

5. Samenstelling en ondersteuning van de commissie

Volgens het Reglement van Orde van de Tweede Kamer,⁵ bestaat de commissie uit de voorzitters van de vijf grootste fracties. Daarnaast kan de Kamer op voordracht van de commissie besluiten de commissie uit te breiden met nog (maximaal) twee fractievoorzitters. Het Reglement van Orde bepaalt verder dat als een fractievoorzitter afstand doet van zijn of haar lidmaatschap van de commissie, de Kamer op voordracht van de commissie kan besluiten dat een andere fractievoorzitter lid wordt. Tot slot sluit het Reglement van Orde uit dat een lid van de commissie tevens tijdelijk Minister kan zijn, aangezien het kan voorkomen dat bij een demissionair kabinet na de verkiezingen een Minister of Staatssecretaris ook fractievoorzitter is. Omdat het ongewenst is dat een lid van de CIVD

⁴ De toezeggingen van de Ministers worden door de griffier bijgehouden in een toezeggingenlijst, die iedere reguliere vergadering geagendeerd wordt.

⁵ Zie artikel 7.5 Reglement van Orde.

zichzelf als gevolg hiervan controleert, bepaalt het Reglement van Orde in deze situaties dat de fractievoorzitter in de commissie (tijdelijk) wordt vervangen door een fractiegenoot.

Rekening houdend met bovengenoemde bepalingen, bestond de commissie begin 2022 uit de leden Hermans (VVD), voorzitter van de commissie, Paternotte (D66)⁶, Wilders (PVV) en Heerma (CDA). Omdat het lid Marijnissen (SP) na de Tweede Kamerverkiezingen in 2021 had aangegeven geen zitting te willen nemen in de commissie, besloot de commissie mevrouw Ploumen (PvdA) voor te dragen als vijfde lid.⁷

Op 8 maart 2022 stemde de Tweede Kamer in met de benoeming van mevrouw Ploumen als lid van de commissie.⁸ Wegens haar vertrek uit de Tweede Kamer op 21 april 2022, droeg de commissie haar opvolger, mevrouw Kuiken (PvdA), voor.⁹ Op 7 juni 2022 stemde de Tweede Kamer in met de benoeming van mevrouw Kuiken als lid van de commissie.¹⁰

2022	VVD	D66	CDA	PVV	PvdA
jan	Mw. Hermans	Mw. Kaag ¹	Dhr. Heerma	Dhr. Wilders	
feb	629 dagen lid	Dhr. Paternotte vanaf 11-1-2022	1313 dagen lid	5876 dagen lid	
mrt		355 dagen lid			Mw. Ploumen ^{2,3}
apr					121 dagen lid
mei					
jun					Mw. Kuiken vanaf 7-6-2022
jul					308 dagen lid
aug					
sept					
okt					
nov					
dec					

¹ Mw. Kaag lid tot 9-1-2022
² Mw. Ploumen lid vanaf 8-3-2022 tot 21-4-2022
³ Mw. Ploumen en Mw. Kuiken waren eerder reeds lid

Peildatum aantal dagen lid: 31-12-2022

De commissie wordt ondersteund door een eigen staf. Deze bestaat uit een griffier (tevens senior adviseur), een adviseur, een commissie-assistent, een kenniscoördinator (sinds september 2022), een informatie-specialist en twee medewerkers van de Dienst Verslag en Redactie (hierna: DVR) (sinds mei 2022). De griffier stuurt de commissiestaf aan en draagt samen met de adviseur zorg voor de annotaties voor en adviezen aan de commissie. De griffier en de adviseur van de CIVD zijn bij alle activiteiten aanwezig. Afhankelijk van de aard van de activiteit kunnen ook andere leden van de commissiestaf (behoudens de informatiespecialist) deelnemen.

⁶ De heer Paternotte volgde mevrouw Kaag op als fractievoorzitter van D66 op 11 januari 2022. Formeel was mevrouw Kaag derhalve nog lid van de CIVD tot 10 januari, echter zijn er in 2022 geen commissieactiviteiten geweest voor die datum.

⁷ Kamerstuk 36 044, nr. 1.

⁸ Handelingen II 2021/22, nr. 57, item 9.

⁹ Kamerstuk 36 044, nr. 2.

¹⁰ Handelingen II 2021/22, nr. 88, item 7.

De commissie-assistent is onder andere verantwoordelijk voor het in ontvangst nemen, registreren en versturen van (post)stukken en ook voor de archivering daarvan. Ook plant de commissie-assistent de vergaderingen en nodigt de commissie-assistent de commissieleden, Ministers en overige genodigden uit voor de verschillende activiteiten van de commissie.

De kenniscoördinator en de informatiespecialist werken beiden parttime voor de commissie. De kenniscoördinator draagt bij aan de annotaties en adviezen op het gebied van begrotings- en verantwoordingsstukken. Voor iedere reguliere vergadering stelt de informatiespecialist voor de commissie een overzicht op van nieuwsberichten gerelateerd aan inlichtingen- en veiligheidsdiensten in binnen- en buitenland.

Ten slotte zijn de medewerkers van DVR verantwoordelijk voor de verslaglegging van de reguliere vergaderingen. Verslaglegging van overige activiteiten zoals extra vergaderingen en technische briefings worden opgesteld door de griffier en/of de adviseur. Alle stafleden, behoudens de informatiespecialist, beschikken over een Verklaring van Geen Bezwaar (hierna: een VGB). Om deze reden heeft de informatiespecialist geen toegang tot gerubriceerde stukken en neemt de informatiespecialist geen deel aan commissie-activiteiten.

6. Frequentie en opkomst van de vergaderingen

In 2022 kwam de commissie 55 keer bijeen voor een vergadering. Dit is een forse stijging ten opzichte van 2021, waarin de commissie 21 keer vergaderde. Deze toename is voor een belangrijk deel te verklaren door de extra technische briefings over de situatie in Oekraïne. Tevens legde de commissie vier werkbezoeken af. De gemiddelde opkomst van de commissieleden lag in 2022 op 83%. Dit is nagenoeg gelijk aan 2021, toen het gemiddelde percentage 84% bedroeg.

Diverse overzichten van de activiteiten van de CIVD en haar opkomsten zijn grafisch opgenomen in de bijlage.

7. Chronologisch overzicht van door de commissie behandelde onderwerpen en (beleids)stukken

Januari 2022

27 januari 2022: vergadering in besloten kring

In de vergadering in besloten kring stelde de commissie haar jaarplanning voor 2022 vast en besprak zij de werkwijze en de samenstelling van de commissie.

27 januari 2022: reguliere vergadering

Op 27 januari 2022 kwam de commissie bijeen voor de eerste reguliere vergadering van 2022 met de Ministers van BZK, Defensie en J&V.

De commissie ontving op haar verzoek een briefing over de spanningen in het grensgebied van Rusland en Oekraïne. Gesproken werd over eventuele intenties van Rusland en de waarschijnlijkheid dat een invasie van Rusland in Oekraïne zou plaatsvinden. Tevens sprak de commissie

met de Ministers over de operationele knelpunten van de Wiv 2017, en de stand van zaken van de herziening van de Wiv.¹¹

Op de agenda stond verder de geactualiseerde GA I&V 2022, en het al dan niet expliciet opnemen van een bepaald land in de GA. Dit onderwerp werd eerder in september 2021 besproken.¹² Naar aanleiding daarvan had de commissie om een nieuwe brief verzocht. In deze nieuwe brief werd aangegeven dat de AIVD een scanonderzoek uitvoerde naar dit land, waarbij de uitkomst zou bepalen of een opdracht volgt die in de GA I&V zou worden opgenomen. De commissie uitte opnieuw haar standpunt ten aanzien van de opname van dit land in de GA I&V, en gaf aan na afronding van het scanonderzoek dit onderwerp opnieuw te willen agenderen.

Bij de behandeling van het jaarplan van de AIVD stelde de commissie vragen over de ontwikkelingen in Afghanistan en Syrië en de eventuele gevolgen daarvan voor de jihadistische terrorismedreiging, over de inlichtingenpositie van de AIVD op diverse dreigingen en over burgerluchtvaart. Bij het bespreken van de actualiteitenbrief van de AIVD werden vragen gesteld over een onderkende cyberoperatie.

Vanwege tijdsgebrek werd de behandeling van het jaarplan en de actualiteitenbrief van de MIVD doorgeschoven naar de eerstvolgende reguliere vergadering.

Februari 2022

7 februari 2022: werkbezoek

Het eerste werkbezoek van 2022 bracht de commissie aan de MIVD. Tijdens het werkbezoek is dieper ingegaan op twee landen van aandacht.

16 februari 2022: vergadering in besloten kring

De commissie sprak over de samenstelling van de commissie en de aanstaande commissieactiviteiten.

16 februari 2022: technische briefing

Op verzoek van de commissie hield de AIVD een technische briefing over digitale veiligheid. Er werd ingegaan op technologische trends en ontwikkelingen en hieruit voortvloeiende risico's, risico's die van specifieke landen uitgaan, en mogelijke maatregelen om de weerbaarheid tegen digitale dreigingen te verhogen.

24 februari 2022: extra vergadering

Als gevolg van de Russische inval in Oekraïne besloot de commissie om de geplande reguliere vergadering om te zetten in een extra vergadering over (enkel) de situatie in Oekraïne. De commissie sprak met de bewindspersonen en de AIVD, MIVD en NCTV over de actuele situatie in Oekraïne en over de potentiële gevolgen voor Nederland.

---

¹¹ Dit onderwerp kwam ook op verschillende momenten ter sprake in 2021, zie het CIVD jaarverslag van 2021 (Kamerstuk 36 134, nr. 1).

¹² Zie ook het CIVD-jaarverslag van 2021, p. 15–16 (Kamerstuk 36 134, nr. 1).

Maart 2022

17 maart 2022: vergadering in besloten kring

In de vergadering in besloten kring besloot de commissie over een verzoek voor een ontmoeting met een soortgelijke commissie van een ander parlement. Tevens sprak de commissie over haar geplande activiteiten in de nabije toekomst, onder andere over het werkbezoek van april.

17 maart 2022: gesprek met de CTIVD

De commissie sprak met de CTIVD over een tweetal onderwerpen, te weten de door de AIVD en MIVD geconstateerde knelpunten in de Wiv 2017 en de geheime bijlage bij het CTIVD-rapport 74.¹³ De commissie stelde onder andere vragen over de bevindingen van de CTIVD ten aanzien van de verwerving van tools voor het vergaren van *Open Source Intelligence* (OSINT).

17 maart 2022: reguliere vergadering

Op de agenda van de reguliere vergadering stond een tussentijdse update van de situatie in Oekraïne. Daarnaast werd opnieuw gesproken over de door de AIVD en MIVD geconstateerde knelpunten in de Wiv. Verder behandelde de commissie de eerdergenoemde geheime bijlage bij CTIVD-rapport nummer 74. De commissieleden bevroegen de Ministers op het te ontwikkelen toetsingskader voor het gebruik van tools voor OSINT-vergaring. De commissie toonde ook specifieke interesse in de rol die het land van herkomst van de tools speelt in het gebruik van deze tools.

Bij de bespreking van het jaarplan van de MIVD informeerde de commissie naar de inlichtingenpositie van de dienst op de nucleaire capaciteiten van een land. De commissie had bij de behandeling van de actualiteitenbrieven van de MIVD – waarvan enkele waren doorgeschoven van vorige vergaderingen – expliciete aandacht voor een casus waarbij een wetenschapper gelieerd aan een land van aandacht poogde kennis te verwerven bij een Nederlandse universiteit. Bij de bespreking van de actualiteitenbrieven van de AIVD stelde de commissie onder andere vragen over een extremistische groepering en de dreiging die uitgaat van het gebruik van 3D-geprinte wapens. In aanvulling op de actualiteitenbrief meldde de DG AIVD dat de dienst bezig is met een verkennend onderzoek over de vraag of de AIVD een rol kan spelen als georganiseerde criminaliteit leidt tot aantasting van de democratische rechtsorde dan wel de nationale veiligheid.

30 maart 2022: extra vergadering

Naar aanleiding van een brief van de Ministers van BZK en Defensie over de uitzetting van onderkende Russische inlichtingenofficieren¹⁴ besloot de commissie een extra vergadering in te gelasten. De commissie besteedde aandacht aan de totstandkoming van de besluitvorming (inclusief eventuele afstemming met andere landen), het zicht op de dreiging die uitging van de inlichtingenofficieren en de voorziene effecten van de maatregel.

¹³ Kamerstuk 29 924, nr. 223 (bijlagen).

¹⁴ Zie ook openbare Kamerbrief d.d. 29 maart 2022 van de Minister van Buitenlandse Zaken (Kamerstuk 35 925 V, nr. 86). De commissie besprak een staatsgeheime brief over dit onderwerp.

Naar aanleiding van de ontwikkelingen in Oekraïne, besloot de commissie wekelijks te willen worden gebriefd over de meest recente ontwikkelingen op dit onderwerp, voor zover dit niet in de openbaarheid kon. In maart heeft een vijftal van deze technische briefings plaatsgevonden. Deze briefings werden gehouden op 3, 7, 14, 21 en 28 maart. In deze briefings toonde de commissie in het bijzonder interesse in de intenties van Rusland, de inlichtingenpositie van de AIVD en MIVD, en de maatschappelijke situatie in Rusland en Oekraïne.

April 2022

7 april 2022: vergadering in besloten kring

Tijdens deze vergadering in besloten kring stond de commissie uitgebreid stil bij haar werkwijze. Zo werden afspraken gemaakt over de wijze van besluitvorming buiten vergaderingen en werd gesproken over de wens tot ondersteuning door de DVR voor de verslaglegging van de CIVD-vergaderingen. Verder stelde de commissie mogelijke onderwerpen voor haar aanstaande werkbezoeken vast.

7 april 2022: gesprek met de TIB

De commissie sprak met de TIB over de knelpunten die de AIVD en MIVD ervaren in de Wiv 2017, voor zover dit niet in de openbaarheid kon. In dat kader kwam ook de Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD naar landen met een offensief cyberprogramma aan bod.¹⁵

7 april 2022: reguliere vergadering

In deze reguliere vergadering kreeg de commissie een update ten aanzien van de situatie in Oekraïne. De commissie werd onder andere geïnformeerd over een door de AIVD uitgevoerde verstoringsactie. Dit betrof een Rus die reisde met een Braziliaanse identiteit en stage wilde lopen bij het Internationaal Strafhof. Op basis van een ambtsbericht van de AIVD hebben de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en het Internationaal Strafhof kunnen ingrijpen.¹⁶

Vervolgens sprak de commissie opnieuw over de knelpunten die de AIVD en MIVD ervaren in de Wiv, onder andere naar aanleiding van het gesprek met de TIB van diezelfde ochtend. De commissie hield de Ministers een aantal ervaringen van de TIB voor en bevroeg de Ministers kritisch op hun zienswijze op deze thema's.

Bij de behandeling van de actualiteitenbrief van de MIVD besteedde de commissie aandacht aan het optreden van Russische paramilitairen en de stand van zaken van het leiderschap van ISIS als gevolg van de dood van de hoogste ISIS-leider.¹⁷ Bij de actualiteitenbrief van de AIVD stelde de commissie vragen over het zicht van de AIVD op jihadisten waarvan de Nederlandse nationaliteit is ingetrokken, het optreden van de overheid bij

¹⁵ De Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD naar landen met een offensief cyberprogramma is door de Ministers van BZK en Defensie op 1 april 2022 ter consultatie aangeboden. Het wetsvoorstel is op 1 december 2022 aan de Tweede Kamer aangeboden (Kamerstuk 36 263).

¹⁶ Voor het persbericht van 16 juni 2022, zie: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/06/16/avld-verstoort-activiteiten-russische-inlichtingenofficier-richting-internationaal-strafhof>.

¹⁷ In februari 2022 maakte de VS bekend dat de toenmalige leider van ISIS, Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qureishi, was omgekomen bij een operatie van het Amerikaanse leger. Voor het persbericht, zie: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/02/03/statement-by-president-joe-biden-3/>.

wahhabi-salafisme bij onderwijsinstellingen, het zicht van de AIVD op de spionagedreiging vanuit een bepaald land en de mogelijke ongewenste beïnvloeding van diaspora rondom de Turkse parlements- en presidentsverkiezingen van 2023. Na beantwoording van de vragen heeft de commissie de Ministers verzocht om bij een volgende vergadering een toelichting te geven op de inzet van de rijksoverheid en lokale overheden om verspreiding van salafisme op scholen tegen te gaan. De commissie benadrukte bij dit verzoek dat zij informatie over dit onderwerp niet wenst te behandelen indien dit ook in de openbaarheid zou kunnen.

19 april 2022: vergadering in besloten kring

De commissie nam besluiten over haar aanstaande commissieactiviteiten. Vanwege het meireces besloot de commissie om de technische briefings over de situatie tussen Oekraïne en Rusland de komende weken niet in te plannen, maar de Ministers om een schriftelijke update te vragen.

Technische briefings situatie Rusland en Oekraïne

Naast de update tijdens de reguliere vergadering van 7 april, kwam de commissie op 11 en 19 april bijeen voor een technische briefing over de situatie tussen Rusland en Oekraïne. De DG AIVD en Directeur MIVD gaven een toelichting op de scenario's die beide diensten hadden ontwikkeld over het verloop van het conflict, inclusief de factoren die de eventuele voltrekking van deze scenario's beïnvloedden. Op verzoek van de commissie werd eveneens gesproken over vermeende mensenrechtenschendingen in het conflictgebied.

Mei 2022

23 mei 2022: vergadering in besloten kring

In navolging op de vergadering in besloten kring van 7 april, besloot de commissie op 23 mei de verslaglegging van de reguliere vergaderingen voortaan bij (gescreende) medewerkers van de DVR te beleggen. Hierdoor ontstaat er voor de griffier en de adviseur meer tijd voor inhoudelijke voorbereiding van en ondersteuning tijdens de vergaderingen.

Vanwege het vertrek van mevrouw Ploumen uit de Tweede Kamer werd de samenstelling van de commissie besproken. Daarnaast besloot de commissie de technische briefings over de situatie tussen Oekraïne en Rusland voortaan elke twee weken te houden, in plaats van elke week. De commissie benadrukte opnieuw dat deze technische briefings zich zouden moeten beperken tot enkel staatsgeheime informatie.

23 mei 2022: reguliere vergadering

Bij de behandeling van het DTN56 benadrukte de commissie dat zij enkel staatsgeheime onderdelen van het DTN wenste te behandelen. Daarbij werd gevraagd naar een verklaring voor de indruk dat in dit DTN minder staatsgeheime passages waren opgenomen dan in eerdere DTN's. Verder stelde de commissie vragen over onder andere de slagkracht van jihadistische uitreizigers, de bewegingsvrijheid van een terroristische organisatie in een bepaald land¹⁸, de dreiging die uitgaat van ex-gedetineerden van Terroristenafdelingen (TA) van penitentiaire inrichtingen en de mate van dreiging die uitgaat van accelerationisme in

¹⁸ Dit onderwerp is in de commissie op verschillende momenten besproken in 2019, 2020 en 2021. Zie de Jaarverslagen van de commissie van 2019 (Kamerstuk 35 309, nr. 1), 2020 (Kamerstuk 35 810, nr. 1) en 2021 (Kamerstuk 36 134, nr. 1).

vergelijking met andere terroristische dreigingen. Ten slotte vroeg de commissie om aan te geven of de AIVD en MIVD voldoende capaciteit hebben voor hun inzet op de verschillende vormen van terroristische dreiging. Voor twee onderwerpen verzocht de commissie de bewindspersonen in een volgende vergadering een nadere toelichting te geven.

Op verzoek van de commissie gaf de AIVD een briefing over een bepaald land. De AIVD bood inzicht in het buitenlandbeleid van het betreffende land, de ontwikkeling van de cybercapaciteiten en de mogelijke ongewenste beïnvloeding van de diaspora. De commissie stelde vragen over de politieke intenties van het land en de inlichtingenpositie van de AIVD en MIVD in Nederland en in het betreffende land.

Naar aanleiding van de actualiteitenbrief van de MIVD stelden commissieleden vragen over het vervolgonderzoek van de MIVD naar een groot-schalige cyberaanval en de activiteiten van Wagner. Bij de actualiteitenbrief van de AIVD besteedde de commissie aandacht aan een contra-inlichtingenoperatie en aan georganiseerde criminaliteit in relatie tot een aantasting van de democratische rechtsorde dan wel een gevaar voor de nationale veiligheid.

Tot slot kreeg de commissie ook een update van de situatie tussen Oekraïne en Rusland.

Technische briefings situatie Rusland en Oekraïne

Naast de hierboven genoemde update tijdens de reguliere vergadering van 23 mei, vonden technische briefings over de situatie Rusland en Oekraïne plaats op 10, 16 en 30 mei. Tijdens deze briefings besteedde de commissie aandacht aan de actuele scenario's van de AIVD en MIVD. Verder gaf de NCTV een toelichting op de gevolgen van hybride oorlogsvoering voor de Nederlandse nationale veiligheid. Ten slotte stelden commissieleden vragen over de relatie tussen Rusland en China, en de effectiviteit van de inzet van drones als wapens.

Juni 2022

2 juni 2022: vergadering in besloten kring

Verder besloot de commissie de vergaderingen in besloten kring voortaan een dag voor in plaats van direct voorafgaand aan de reguliere vergadering te plannen, zodat meer tijd ontstaat voor de reguliere vergadering.

2 juni 2022: gesprek met de Algemene Rekenkamer

Tijdens het gesprek met de Algemene Rekenkamer behandelde de commissie de gerubriceerde brieven bij de verantwoordingsonderzoeken naar het Ministerie van BZK en het Ministerie van Defensie. De president van de Algemene Rekenkamer uitte in het gesprek enkele zorgen over de uitvoering, zoals de slagkracht van de diensten onder de Wiv 2017 en de druk op enkele specifieke afdelingen binnen de diensten. Daarnaast gaf de president een toelichting op geconstateerde onvolkomenheden in de bedrijfsvoering.

2 juni 2022: reguliere vergadering

In deze reguliere vergadering kwamen de Ministers van Defensie en J&V op verzoek van de commissie terug op twee onderwerpen die besproken waren in het kader van het DTN56 in de vergadering van 23 mei.

Bij de behandeling van het jaarverslag van de AIVD informeerde de commissie naar de capaciteit van de AIVD, onder andere aan de hand van de bevindingen van de Rekenkamer op deze thematiek. De commissie vroeg de Ministers naar hun opvattingen over deze bevindingen. Tevens besteedde de commissie aandacht aan een viertal in het jaarverslag genoemde landen. Ten slotte merkte de commissie op het jaarverslag moeilijk leesbaar te vinden. Het stuk bood voor de commissie nog onvoldoende zicht op welke doelstellingen niet gehaald werden, wat daarvan de oorzaak was en wat daaraan gedaan kon worden. Afgesproken werd verder te verkennen waar de commissie behoefte aan had, en hoe hierin kon worden voorzien.

Bij de behandeling van het jaarverslag van de MIVD stelde de commissie vragen over de ontwikkelingen in de onderzoeken naar Rusland en een ander land. De Directeur MIVD gaf een aanvullende toelichting op de personele ontwikkelingen bij de MIVD en de projecten waar in 2021 extra middelen aan waren besteed.

Naar aanleiding van de actualiteitenbrieven werden vragen gesteld over een specifieke casus en de gevolgen van de uitzetting van zeventien Russische inlichtingenofficieren, specifiek op het gebied van contra-inlichtingendreiging vanuit Rusland.¹⁹

Tot slot kreeg de commissie een update over de situatie tussen Oekraïne en Rusland. De commissie stond in het bijzonder stil bij de nucleaire dreiging vanuit Rusland.

13 juni 2022: werkbezoek

De commissie legde een werkbezoek af aan de AIVD, met als onderwerp jihadisme.

30 juni 2022: werkbezoek

De commissie legde een werkbezoek af aan de MIVD, met als onderwerp economische veiligheid.

Technische briefing situatie Rusland en Oekraïne

Naast de update tijdens de reguliere vergadering van 2 juni, kwam de commissie op 13 juni bijeen voor een technische briefing over de ontwikkelingen ten aanzien van Rusland en Oekraïne. De commissie informeerde naar de rol van Belarus, (heimelijke) beïnvloeding vanuit Rusland en de effecten van westerse wapenleveranties.

Juli 2022

6 juli 2022: vergadering in besloten kring

De commissie blikte terug op het commissiedebat IVD-aangelegenheden van de vaste Kamercommissie Binnenlandse Zaken, waarin het CIVD-jaarverslag van 2021 werd behandeld.²⁰ Verder sprak de commissie over haar aanstaande werkbezoeken en besloot zij niet meer op structurele basis aparte technische briefings over Oekraïne te houden, maar tijdens de reguliere vergaderingen een update van de situatie als vast agendapunt op te nemen.

¹⁹ Voor meer informatie, zie de vergadering van 30 maart 2022.

²⁰ Voor het verslag van dit commissiedebat, zie Kamerstuk 30 977, nr. 164.

6 juli 2022: reguliere vergadering

Bij de update over de situatie ten aanzien van Rusland en Oekraïne was de commissie in het bijzonder geïnteresseerd in de Russische intenties voor de veroverde gebieden, de militaire sterktes van beide landen en de situatie op de Zwarte Zee, mede in relatie tot de granovereenkomst.

Ten aanzien van de eerste voortgangsrapportage van de AIVD stelde de commissie een aantal vragen over de verdeling van capaciteit. Deze vragen hadden bijvoorbeeld betrekking op de gevolgen van het conflict in Oekraïne op deze verdeling en hieruit voortvloeiende herprioriteringen. Verder stelde de commissie vragen over de bevindingen van de dienst op het gebied van anti-overheidsactivisme, rechts-extremisme, diverse onderwerpen ten aanzien van de dreiging vanuit China, de ontwikkelingen in inlichtingenposities op bepaalde landen en georganiseerde criminaliteit in relatie tot een aantasting van de democratische rechtsorde dan wel een gevaar voor de nationale veiligheid. De Ministers van BZK en Defensie zegden toe een volgende keer terug te komen op het afwegingskader bij herverdelingen van capaciteit, en de Minister van BZK zegde een briefing toe over de contraterorismestrategie van de AIVD.

Ook bij de behandeling van de eerste voortgangsrapportage van de MIVD stelde de commissie vragen over de gevolgen van het conflict in Oekraïne voor de capaciteitskeuzes, en naar de ontwikkelingen in de dreiging die uitgaat van China.

Op verzoek van de commissie gaven de AIVD en MIVD een briefing over internationale samenwerking. Er werd een toelichting gegeven op de wegingsnotities²¹ voor samenwerking met buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de participatie in internationale samenwerkingsverbanden. De Ministers zegden na vragen van de commissie toe op een later moment terug te komen op de vraag met welke landen wordt samengewerkt en waarom.

September 2022

14 september 2022: vergadering in besloten kring

De commissie besprak enkele nog openstaande toezeggingen. Daarnaast herhaalde de commissie dat ten aanzien van de situatie tussen Rusland en Oekraïne enkel staatsgeheim gerubriceerde informatie besproken dient te worden.

15 september 2022: gesprek met de CTIVD

De commissie sprak met de CTIVD over de knelpunten in de Wiv 2017 en het verscherpte toezicht op de uitvoering van de kabelinterceptie door de AIVD en MIVD.²² Tevens sprak de commissie met de CTIVD over een klachtafhandeling over de omgang van de AIVD en MIVD met bulkdatasets.²³

²¹ Wegingsnotities zijn kort gezegd een schriftelijke weging van de samenwerking met bestaande en potentiële buitenlandse diensten. De wegingsnotitie bevat een oordeel over hoe ver de samenwerking met een buitenlandse dienst mag gaan. Hierbij wordt gekeken naar het belang van de samenwerkingsrelatie versus de risico's die hiermee gepaard gaan.

²² Zie ook de openbare Kamerstukken over dit onderwerp: Kamerstuk 29 924, nr. 230 en het Aanhangsel van de Handelingen 2, 2021–2022, nr. 3070.

²³ Voor een brief van de regering naar aanleiding van deze klachtbehandeling, zie Kamerstuk 29 924, nr. 232.

15 september 2022: reguliere vergadering

Naast de update van de situatie in Oekraïne behandelde de commissie enkele brieven waar zij om had verzocht. Dit betrof onder andere een brief over de eerder besproken «casus Iran» en over de moord op Ahmad Nissi in 2017.²⁴ Voor deze vergadering ontving de commissie ook een brief over de dreiging van personen die onherroepelijk veroordeeld zijn voor een misdrijf met terroristisch oogmerk wiens paspoort is ingetrokken en in Nederland verblijven, naar aanleiding van een artikel in de NRC.²⁵

Bij de behandeling van de actualiteitenbrieven van de AIVD en MIVD besteedde de commissie aandacht aan diverse onderwerpen met betrekking tot China. Daarnaast vroeg de commissie naar de beleidsmatige gevolgen van bepaalde geëxploiteerde inlichtingen. De commissie had ook aandacht voor de verantwoordelijkheidsverdeling tussen twee Ministers voor wat betreft de verregaande samenwerking tussen de AIVD en MIVD. Ter vergadering werd de commissie nader geïnformeerd over mediaberichtgeving over inzageverzoeken van journalisten.

28 september 2022: vergadering in besloten kring

Bij de vergadering in besloten kring besprak de commissie twee openstaande toezeggingen. Tevens sprak zij over haar wensen ten aanzien van de behandeling van de GA I&V en blikte de commissie terug op een kennisuitwisselingssessie met een soortgelijke commissie van een ander parlement.

29 september 2022: gesprek met de Algemene Rekenkamer

Naar aanleiding van de begrotingsbrieven voor de AIVD en MIVD sprak de commissie met de Algemene Rekenkamer over hun appreciatie van de begrotingsbrieven. In het gesprek werd stilgestaan bij de realisatie van de personele sterkte en geconstateerde uitvoeringsvraagstukken. Daarnaast werd gesproken over de mate van concreetheid van de inhoud van de begrotingsbrieven.

29 september 2022: reguliere vergadering

Bij de update van de ontwikkelingen in Rusland en Oekraïne stelde de commissie vragen over de explosies bij de gasleidingen Nord Stream 1 en 2, de effecten van de mobilisatie in Rusland en de mogelijke annexatie van Oekraïense regio's door Rusland.

Bij de behandeling van de begrotingsbrieven van de MIVD en AIVD besteedde de commissie aandacht aan het verschil tussen de formatie en de daadwerkelijke personele sterkte van de MIVD, de samenwerking tussen de AIVD en de MIVD, de aan cyber toegekende middelen en de geheime uitgaven. Ten aanzien van dit laatste punt verzocht de commissie de Ministers om in een volgende vergadering een nadere toelichting te verstrekken.

Bij de actualiteitenbrief van de MIVD stelde een commissielid vragen over militairen die zich rechts-extremistisch uiten. Bij de actualiteitenbrief van de AIVD besteedde de commissie aandacht aan een cyberaanval van een

²⁴ Deze casus is op verschillende momenten in 2018 en in 2021 in de commissie besproken. Zie het Jaarverslag van de CIVD over 2018 (Kamerstuk 35 185, nr. 1) en het Jaarverslag van de CIVD over 2021 (Kamerstuk 36 134, nr. 1).

²⁵ NRC.nl, 27 juli 2022, «Vier grote steden waarschuwen voor jihadisten die zonder paspoort in Nederland blijven».

statelijke actor en mogelijke ongewenste beïnvloeding van diaspora in relatie tot de Turkse parlements- en presidentsverkiezingen in 2023. Ten aanzien van het CSBN 2022 vroeg de commissie naar de verhouding tussen de openbare en staatsgeheime passages en het handelingsperspectief hierin.

Tot slot besprak de commissie de uitkomst van het in januari aangekondigde scanonderzoek naar een bepaald land.²⁶

Technische briefing situatie Rusland en Oekraïne

Naast de updates in de reguliere vergaderingen, hield de commissie op 7 september een technische briefing over de ontwikkelingen in Rusland en Oekraïne. De commissie informeerde naar de militaire sterkte van Rusland, heimelijke beïnvloeding vanuit Rusland, de ontwikkeling van de inlichtingenpositie van de diensten en ontwikkelingen in het wapengebruik van Rusland.

Oktober 2022

6 oktober 2022: extra vergadering

Tijdens deze extra vergadering sprak de commissie met de drie Ministers over de explosies bij Nord Stream 1 en 2 en de scenario's met betrekking tot (nucleaire) escalatie van het conflict tussen Rusland en Oekraïne. De commissie had specifieke aandacht voor de mogelijke oorzaken van de explosies van Nord Stream 1 en 2, de mate van waarschijnlijkheid dat een nucleaire dreiging zich manifesteert en de voorbereiding op een eventuele nucleaire dreiging als gevolg van het conflict in Oekraïne. Daarnaast vroeg de commissie naar de inlichtingenmatige inspanningen om de veiligheid van energie-infrastructuur op zee te versterken en de interesse van Russische inlichtingendiensten in de Nederlandse energie-infrastructuur.

13 oktober 2022: vergadering in besloten kring

In de vergadering in besloten kring besprak de commissie uitgebreid haar informatiebehoefte ten aanzien van de begrotings- en verantwoordingsstukken van de diensten, om haar controlerende taak zo goed mogelijk te kunnen uitoefenen. De commissie besloot haar wensen over te brengen aan de bewindspersonen en de AIVD en MIVD.

13 oktober 2022: gesprek met de TIB

Aangezien de commissie bij haar vorige gesprek met de TIB²⁷ onvoldoende tijd had om stil te staan bij de geheime aspecten van het jaarverslag van de TIB, belegde de commissie een nieuw gesprek. De commissie stelde onder andere vragen over de wijze waarop de TIB haar toezicht had vervuld bij verzoeken tot kabelinterceptie en het verschil tussen het aantal afgewezen verzoeken van de AIVD en MIVD.

19 oktober 2022: vergadering in besloten kring

De commissie stelde een notitie vast met een beschrijving van de informatiebehoefte van de commissie ten aanzien van begrotings- en verantwoordingsstukken, welke met de diensten en de Ministers zou worden gedeeld en besproken.

²⁶ Zie ook de reguliere vergadering van 27 januari 2022.

²⁷ Dit gesprek vond plaats op 7 april 2022.

20 oktober 2022: reguliere vergadering

Bij de update van de situatie tussen Rusland en Oekraïne behandelde de commissie twee brieven waar zij om had verzocht. De commissie vroeg door op de voorbereiding op een eventuele nucleaire dreiging als gevolg van het conflict in Oekraïne en verzocht het kabinet om de commissie hiervan op de hoogte te houden. Naar aanleiding van deze bespreking gaf de Directeur MIVD een toelichting op de huidige inschatting van de nucleaire dreiging vanuit Rusland. Verder stelde de commissie vragen over de Russische aanvallen op Oekraïense energie-infrastructuur en de effecten van droneaanvallen.

De commissie behandelde vervolgens een door haar gevraagde brief over een specifieke casus. Naar aanleiding van een brief van de Ministers van BZK en Defensie over de GA I&V sprak de commissie over de uitvoering van haar controlerende taak op de GA I&V voor de periode 2023–2026. De commissie gaf aan invloed te willen kunnen uitoefenen op de doelstellingen in de GA I&V.

November 2022

2 november 2022: vergadering in besloten kring

De commissie besprak de aanstaande technische briefing en reguliere vergadering.

3 november 2022: technische briefing²⁸

Dit overleg kwam voort uit de notitie van de commissie, waarin de informatiebehoefte van de commissie ten aanzien van de begrotings- en verantwoordingsstukken is beschreven.²⁹ De commissie wisselde van gedachten met de DG AIVD en Directeur MIVD over deze informatiebehoefte en stelde hen in de gelegenheid om aan te geven op welke wijze zij in deze behoefte konden voorzien.

3 november 2022: reguliere vergadering

Bij de update van de situatie tussen Rusland en Oekraïne vroeg de commissie naar de militaire sterktes van beide landen, de effecten van de mobilisatie, de invloed van Wagner en een voorspelling over het verloop van het conflict voor de komende maanden.

Verder behandelde de commissie een tweetal brieven waar zij eerder om had verzocht, over het proces van de totstandkoming van de GA I&V en over de geheime uitgaven van de AIVD en MIVD.³⁰ Daarnaast stelde de commissie vragen naar aanleiding van het bericht *Achterdeur in het nationale aftapsysteem van de politie, Israël's konden meeluisteren* in de Volkskrant.³¹

²⁸ Strikt genomen betrof dit geen technische briefing, maar een overleg tussen de commissie en de diensten over de wensen van de commissie ten aanzien van de begrotings- en verantwoordingsstukken met het oog op haar controlerende taak, en de wijze waarop de diensten aan die wensen tegemoet zouden kunnen komen.

²⁹ Zie de vergaderingen in besloten kring van 13 en 19 oktober 2022.

³⁰ Zie de vergadering van 29 september 2022.

³¹ Voor het artikel, zie <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/achterdeur-in-het-nationale-aftapsysteem-van-de-politie-israeli-s-konden-meeluisteren~b6829c83/>.

Op verzoek van de commissie gaf de Directeur MIVD een briefing over Iran. Vervolgens behandelde de commissie een brief van de Ministers van BZK en Defensie naar aanleiding van (openbare) Kamervragen over het gebruik van hacksoftware in Nederland.³²

Bij de behandeling van de actualiteitenbrieven van de MIVD stelde de commissie vragen over diverse ontwikkelingen met betrekking tot twee landen. Afgesproken werd tijdens een werkbezoek nader in te gaan op een van deze twee landen. Bij de actualiteitenbrieven van de AIVD besteedde de commissie aandacht aan een casus op het gebied van wahhabi-salafisme, dreiging vanuit uitreizigers uit Oekraïne die jihadistisch gedachtengoed aanhangen en de bewegingsvrijheid van een terroristische organisatie in een bepaald land.³³ Tot slot behandelde de commissie een door haar verzochte brief over de contraterrorismestrategie van de AIVD. De commissie stelde enkele verduidelijkingsvragen met betrekking tot de aanscherping van deze strategie, waar de DG AIVD in een volgende vergadering op terug zou komen.

15 november 2022: vergadering in besloten kring

De commissie sprak over onderwerpen die zij van belang achtte om op te nemen in de GA I&V. De commissie besloot deze nader te bespreken met de Minister van BZK.

24 november 2022: vergadering in besloten kring

De commissie besloot onder andere een extra vergadering in te plannen over de contraterrorismestrategie van de AIVD, naar aanleiding van de reguliere vergadering van 3 november 2022.

24 november 2022: reguliere vergadering

In de reguliere vergadering sprak de commissie met de Ministers over de wijze van informeren van de commissie bij onderzoeken van de AIVD en/of MIVD naar specifieke personen.

Bij de update over de situatie tussen Rusland en Oekraïne stelde de commissie vragen over de Russische aanvallen op publieke doelwitten en het Russische wapenarsenaal.

Bij de tweede voortgangsrapportages van de AIVD en MIVD stelde de commissie vragen over de personele sterkte van beide diensten en over de oorzaken en gevolgen van niet of gedeeltelijk behaalde doelstellingen. De commissie besteedde daarnaast aandacht aan specifieke doelstellingen op het gebied van contraterrorisme, anti-overheidsextremisme, cyberdreiging, Rusland en China.

Bij de behandeling van het DTN57 stond de commissie onder andere stil bij de constatering dat terrorismege-detineerden tijdens detentie vaak hun extremistische overtuigingen proberen te verbergen. Hierdoor slagen gedetineerden er soms in om medewerkers van deradicaliseringprogramma's om de tuin te leiden en hen te laten geloven dat ze geen extremistische overtuigingen (meer) hebben.

---

³² Voor de antwoorden van de regering op de schriftelijke Kamervragen gesteld door de leden Omtzigt (Omtzigt) en Van Dijk (SP), zie het Aangangsel van de Handelingen 2, 2021–2022, nr. 3252.

³³ Zie ook de vergadering van 23 mei 2022.

December 2022

1 december 2022: extra vergadering

Aangezien de commissie in de reguliere vergadering van 24 november 2022 onvoldoende tijd had om alle agendapunten te behandelen, besloot zij een extra vergadering in te plannen. In deze extra vergadering gaven de DG AIVD en de Directeur MIVD een briefing over China. Aangezien de commissie opnieuw onvoldoende tijd had om de resterende agendapunten te behandelen, werden enkele onderwerpen doorgeschoven naar de reguliere vergadering van 15 december 2022.

1 december 2022: vergadering in besloten kring

In deze vergadering besprak de commissie haar afgelopen en aanstaande werkbezoeken.

7 december 2022: extra vergadering

Deze extra vergadering stond in het teken van de contraterrorestrategie van de AIVD. Vanwege de aard van het onderwerp waren enkel de Minister van BZK en vertegenwoordiging van de AIVD aanwezig. De commissie stelde vragen over de aanscherping van de strategie en informeerde naar de redenen voor de aanscherping.

15 december 2022: vergadering in besloten kring

De commissie stelde haar concept-jaarplanning vast voor 2023. Tevens sprak zij over de geheime bijlage bij het rapport van de commissie van onderzoek naar het NLA-programma in Syrië, die aan de commissie was aangeboden.³⁴ De commissie besloot een aantal verduidelijkingsvragen te stellen aan de Minister van Buitenlandse Zaken, alvorens te besluiten of en zo ja hoe zij de brief van de Minister en de bijlage in behandeling zou nemen.

15 december 2022: reguliere vergadering

De commissie behandelde nog enkele punten ten aanzien van het DTN57, aangezien zij hier op 24 november 2022 en 1 december 2022 wegens gebrek aan tijd niet aan toe was gekomen. De commissie besteedde onder andere aandacht aan de verhouding tussen openbare en staatsgeheime informatie in het DTN en aan het onderwerp terrorismegegedetineerden. Op verzoek van de commissie gingen de DG AIVD en de NCTV eveneens in op de dreigingen die uitgaan van rechts-extremisme en anti-overheids-extremisme in Nederland, naar aanleiding van de actualiteit in Duitsland aangaande de Reichsbürgerbeweging.

Bij de GA I&V stelde de commissie vragen over de invloed van de Tijdelijke wet op de verwachte realisatie van de GA, de inzet op bepaalde landen en de realisatie van doelstellingen voor China. Tevens zegden de Ministers van BZK en Defensie in antwoord op vragen van de commissie toe om een schriftelijke vergelijking tussen de doelstellingen uit de oude en de nieuwe GA I&V aan de commissie te sturen. Daarnaast maakte de commissie kenbaar dat zij in 2023 een aantal verdiepende technische briefings wenste te organiseren over enkele grote thema's en landenonderzoeken in de GA I&V.

---

³⁴ Zie Kamerstuk 32 633, nr. 321.

Bij de behandeling van de jaarplannen van de AIVD en MIVD sprak de commissie haar waardering uit voor het feit dat het land waarnaar de AIVD op bepaalde aspecten een scanonderzoek had verricht³⁵ was opgenomen in het jaarplan van de AIVD en in de GA I&V. Verder stelde de commissie vragen over de inlichtingenpositie van de beide diensten op Rusland en over ontwikkelingen binnen het anti-institutioneel extremisme.

Bij de actualiteitenbrieven de AIVD en MIVD stelde de commissie vragen over het handelen van een ambassadeur in Nederland, een mogelijke aanval in het Midden-Oosten en diverse onderwerpen ten aanzien van Iran en China. Tot slot ontving de commissie een korte update over de situatie tussen Rusland en Oekraïne.

8. De behandeling van brieven van derden

De commissie ontving in 2022 een brief van een organisatie. Deze is doorgeleid naar de vaste Kamercommissie Binnenlandse Zaken.

---

³⁵ Zie de reguliere vergadering van 29 september 2022.